

La joia de la corona

Autor: Alfons Duran-Pich

Data de publicació: 28-10-2022

L'Alfons Duran-Pich ens proposa recuperar el Consolat de Mar, menystingut i oblidat per la classe política catalana, i actualitzar-lo i preparar-lo per a les necessitats i les urgències presents i futures, ara que fara 750 anys de la seva fundació a Barcelona.

En el llenguatge econòmic-empresarial, la “joia de la corona” és aquell servei, aquell producte, aquell actiu, aquella unitat productiva, aquell concepte el valor de mercat del qual és molt superior al teòric valor intrínsec, per la qual cosa la propietat la protegeix per a utilitzar-la com a mecanisme de defensa enfront d'una OPA (oferta pública d'adquisició) pretesament hostil.

Podríem fer extensiu aquest concepte a qualsevol unitat d'anàlisi, sigui aquesta una col·lectivitat, una institució, una nació i fins i tot una persona en particular. Avui dia, que la societat del coneixement ha pres protagonisme, la recerca de talent (sempre escàs) justifica tot tipus d'operacions. No estàs comprant una empresa; estàs comprant la “joia de la corona” d'una empresa que, sense ella, tindria poc valor.

En un protocol de compra, pel qual han passat ja els financers i els analistes de gestió amb el seu model SWOT sota el braç (forces i debilitats enfront d'oportunitats i amenaces), apareix cap al final el soci sènior, amb la seva mirada escèptica, que fa una lectura subjectiva del diagnòstic fred i realista que ha fet el seu equip. I, de vegades, per experiència, per atzar o per simple intuïció descobreix una cosa oculta que no ha aflorat a la feina i que és la millor carta per decidir en conseqüència.

Quan s'estudia un mercat, un territori, una nació es procedeix d'igual manera a la cerca de talent. No és una feina fàcil, sobretot si aquest talent té arrels històriques de llarg recorregut i es mou en la intangibilitat. Ningú no li ha parat

atenció. És allà en la foscor del relat, encara que té pes més que sobrat per potenciar la imatge d'aquest mercat, d'aquell territori, d'aquesta nació.

Això és el que ha ocorregut a Catalunya amb el "Consolat de Mar", un autèntica "joia de la corona", que la incompetència d'uns i la mala fe d'uns altres ha tingut en abandó durant llargs anys. I ara, gràcies a l'audàcia d'un petit grup de pioners rupturistes, s'ha començat a recuperar un projecte que, ben treballat, té tanta força entre la classe política internacional com la marca "Barça" la té entre la població mundial. Com bé diu En Jordi Domingo, Cònsol Major en exercici, resulta penós que el "Consolat de Mar" es conegui i s'aprecii als fòrums internacionals de primer nivell, mentre s'ignora al nostre propi país o es refugia en el microcosmos acadèmic com a peça de museu.

Perquè, si en un gest d'intel·ligència que el va dignificar històricament el rei Jaume I, a mitjan segle XIII, no hagués concedit als Prohoms de Ribera (els comerciants del barri), la capacitat de crear unes regles de joc i una petita estructura organitzativa per dirimir els conflictes inevitables en el trànsit per la Mediterrània, el Dret Marítim Internacional hauria trigat a aflorar i no se sap mai en quin sentit. Aquest reglament (Ordinacions de la Ribera de Barcelona), publicat el 1258, és el primer text redactat en català de dret marítim. Uns anys més tard (1279) Pere el Gran, fill de Jaume I, ratificava la voluntat del seu pare, transformant aquella corporació oficiosa en el Consolat de Mar. Tot operava al voltant dels costums marítics nascuts a la ciutat de Barcelona, ??sent el català el llenguatge mariner dominant a tota la conca mediterrània.

En aquella època, l'activitat marinera de Catalunya era molt potent. Les grans rutes comercials partien de Barcelona, ??però també de Tortosa, de Blanes, de Sant Feliu de Guíxols, de Cadaqués i de Cotlliure. La indústria naval era notable, amb importants drassanes al llarg de la costa. La conquesta de Mallorca i després de Sicília i Sardenya no s'explica si no es té en compte el pes de la flota mercant. A les diferents places es creaven unitats de representació que resolien les discrepàncies entre els agents. És per això que trobem presència documentada de cònsols, mercaders i mariners catalans al Marroc, Tunísia, Romania, Palestina, Alexandria, Constantinoble i altres places de la conca mediterrània.

I què feia el Consolat de Mar? Molt simple: mediar i arbitrar tota mena de conflictes, construint en un procés acumulatiu unes regles de joc d'ús comú. El comerç es despenia de la cotilla judicial i donava vida a l'increment de les relacions mercantils. Els tribunals estaven formats per dos cònsols, assessorats per prohoms triats entre el sector mariner. Tot es basava en l'experiència. I aquest model ens porta a qüestionar la situació actual, en la qual la via judicial a l'Estat espanyol està molt deteriorada. No és justa, no és eficient, no és ràpida. S'immisceix en àmbits que no li corresponen. No garanteix al ciutadà la protecció dels seus drets. L'actualització del Consolat de Mar oferiria una via alternativa que la societat catalana agrairia.

Tenim la marca; només cal tornar-la a col·locar al seu lloc i potenciar-la. Això passa, en primer lloc, per dotar-la d'una partida pressupostària sobrada, crear una organització adequada, vincular-la a l'Acadèmia per formar mediadors, connectar-la a les xarxes internacionals. I per això cal tenir voluntat política i capacitat per comprendre l'abast de tot això. No sé si ho aconseguirem, atesa la mediocritat imperant a l'Administració Pública catalana. I si ho intentem, cal anticipar-se a la reacció de l'Estat espanyol (el profund i el superficial) que posarà totes les traves –com fa habitualment de forma rutinària– perquè aquest projecte no s'enlairi.

Com sempre ocorre, apareix en aquest tema un xoc cultural profund entre la lectura absolutista d'arrel castellana (les lleis s'imposen de dalt a baix i no es qüestionen) i la visió catalana de mediar, negociar, pacificar, comprendre l'altra part, que es va posar en evidència ja al segle XI a les assemblees de "Pau i Treva de Déu", sota l'empara de l'Església i la direcció de l'Abat Oliva. Era la societat civil, les institucions de govern local, les associacions horitzontals (gremials, culturals, etc.), en definitiva les entitats representatives les que podien produir unes normes de comportament compartides. Quan no es vol compartir res, s'imposa per la violència del més fort, i aquest no va ser el cas de Catalunya.

El Consolat de Mar (1279) va ser el resultat de tota la cultura esmentada, com ho va ser el "Consell de Cent" (1249), la "Generalitat" (1359) i, ja en un pla instrumental, la "Taula de Canvi" (1402). Com fonamenta Pierre Vilar, un dels pares de l'anàlisi històrica comparada, "entre el 1250 i el 1350, el Principat català era el país d'Europa a propòsit del qual seria menys inexacte, menys perillós, pronunciar uns termes aparentment anacrònics: imperialisme politicoeconòmic o Estat-Nació". Per afegir més endavant: És difícil trobar a l'Europa d'aquells segles "uns fenòmens econòmico-polítics tan propers als fets nacionals moderns. Llengua, territori, vida econòmica, formació psíquica, comunitat cultural: les condicions fonamentals d'una nació ja apareixen reunides perfectament en el segle XIII".

I en aquests tres segles (XI, XII i XIII), en què van passar tantes coses al voltant de la ciutat de Barcelona, ??Madrid era un petit poble de tot just quinze mil habitants. Trigaria alguns segles més (a mitjan del XVI) perquè iniciés el seu

enlairament, després que Felip II (1561) decidís traslladar la Cort d'una manera estable a aquell lloc. Així va ser com el rei castellà va començar a teixir les bases d'un estat burocratitzat, que és un aparell administratiu molt diferent conceptualment del que és una nació. I aquí es manifesta el problema de fons que ens afecta en l'actualitat, en el qual un Estat sense nació (Espanya) s'enfronta a una nació sense Estat (Catalunya). El contrast històric ajuda a comprendre moltes coses.

Ara, del que es tracta és d'aconseguir que la ciutat de Barcelona, ??a través d'aquesta institució, recuperi el lloc que li correspon en el món de la mediació i de l'arbitratge, món que actualment encapçalen Londres i Singapur (la petjada anglesa), encara que cap d'elles gaudeix del pedigrí històric de Barcelona en aquest camp. Cal tenir en compte que justament enguany se celebrarà la commemoració del seu naixement, fa set-cents cinquanta anys.

No perdem més el temps en taules de diàleg per resoldre conflictes polítics en els quals l'altra part no renunciarà mai al seu constructe ideològic, l'argument suprem i únic del qual és "la unitat indissoluble" d'Espanya. I no oblidem que aquest constructe es fonamenta en una cultura absolutista on la negociació i l'arbitratge no hi tenen cabuda.

Bolquem-nos en els nostres millors actius i, en concret, en la revitalització del Consolat de Mar, una joia de la corona de la nostra història que l'adotzenament dominant a la classe política ha tingut en l'oblit.

Aniré una mica més enllà de la queixa dolguda de Joan Sales quan va dir: "Des de fa 500 anys els catalans hem estat uns imbècils. Es tracta, doncs, de deixar de ser catalans? No, sinó de deixar de ser imbècils".

Cinc-cents no, set-cents cinquanta.

Alfons Duran-Pich

Podeu llegir l'article original al següent enllaç: <https://www.parlemclar.cat/la-joia-de-la-corona/#more-799>